

ho bloku, tzv. registrační krize, sjezd Solidarity v Gdaňsku). V další kapitole autor popisuje období až do roku 1988 (podzemní Solidarity, Gorbačov, růst opozice). Předposlední část knihy se zabývá přípravami tzv. kulatého stolu. Závěrečná kapitola přibližuje samotná jednání u kulatého stolu, červnové částečně svobodné volby, vytvoření Mazowieckého vlády i situaci v dalších zemích východního bloku, jež vedla k pádu berlínské zdi jako symbolu studené války.

Knihy má podtitul *Dějiny studené války* a to se odráží v průběhu celého textu. Autor věnuje značnou pozornost americké a sovětské politice a snaží se polské dějiny zasadit do kontextu dějin studené války, protože pravděpodobně nepředpokládá znalost těchto dějin u každého čtenáře. Některé „nepolské“ události tak dostávají v knize neúměrně velký prostor (například popis sovětsko-jugoslávské roztržky). Při psaní textu autor vycházel z polských, amerických i ruských archivů a poté samozřejmě i z velkého množství sekundární literatury. Zejména polské archivy využívá pro dokreslení atmosféry polské společnosti. Bez vlivu na text jistě nejsou ani Kemp-Welschovy pobyty v Polsku v sedmdesátých a osmdesátých letech. Kniha je přínosná koncepčně i informačně, a to zejména pro anglojazyčného čtenáře.

Michaela Kůželová

Dimitris Livanios, *The Macedonian Question*. New York: Oxford University Press, 2008, 274 s.

Publikace, jak už její název napovídá, se zabývá tzv. makedonskou otázkou neboli souhrnem problémů vztahených k historickému regionu Makedonie, který je dnes rozdělen mezi Řecko, Bulharsko a Republiku Makedonie, v souvislosti s britskou politikou vůči Srbsku, Bulharsku a Řecku v období let 1870 až 1949. Počátečním mezníkem je tedy vytvoření bulharského exarchátu, které odstartovalo řecko-bulharský spor o identifikaci makedonského obyvatelstva, a koncovým pak závěr řecké občanské války, který makedonskou otázku ne-li přímo vyřešil, pak minimálně značně zjednodušil. Těžiště knihy je tedy v popisu dějů nejprve osmansko-bulharsko-srbského a následně řecko-bulharsko-srbského sporu o makedonskou národní identitu a o samotné území historické Makedonie.

Knihy je rozdělena do kapitol podle časového klíče. První kapitolou je úvod, který kromě „iluzí o Makedonii“, tedy základních údajů o národnostním složení a prvních náznacích souboje o definici obyvatelstva na základě jazyka a náboženství, nabízí i mírně teoretizující zamyšlení nad balkánským nacionalismem a politikou mocností. Druhá kapitola se zabývá britskou diplomacií v makedonské otázce od sanstefanského míru do konce meziválečného období a zaměřuje se především na britskou diplomacii ve vztazích k Bulharsku a méně pak k Srbsku, respektive Jugoslávii. Třetí kapitola se zabývá válečnými lety 1939–1943 a pojednává především

o bulharské správě Makedonie a o událostech vedoucích k založení Antifašistického shromáždění národního osvobození Makedonie. Čtvrtá kapitola se podrobně zabývá vyjednáváním a následným bojovým nasazením bulharské armády proti německým jednotkám v jugoslávské a řecké Makedonii na sklonku roku 1944. Pátá kapitola se věnuje „vzkříšenému duchu“ balkánské federace Jugoslávie a Bulharska a jednáním o ní v letech 1945–1946. Šestá kapitola je časově vymezena tvořením makedonské svazové republiky mezi lety 1944 a 1948 a na rozdíl od ostatních kapitol se v ní autor téměř nezabývá britskou diplomacií v této otázce. Sedmá, předposlední kapitola pak pojednává o sovětsko-jugoslávské roztržce, a tím i o konci snů o vytvoření balkánské federace. Osmou kapitolu představuje pak samotný závěr, ve kterém autor shrnuje britskou úlohu a postupy britského *Foreign Office* v průběhu zmíněných let.

Celkově je Livanosova kniha velmi povedenou prací, u které je na škodu jen v některých místech značný proecký sentiment a některé nepochopitelné kreace při transkripci jmen do angličtiny.

Jan Procházka

Piotr Łossowski, ***Klajpeda kontra Memel; Problem Klajpedy w latach 1918–1939–1945***. Warszawa: Wydawnictwo Neriton Instytut Historii PAN, 2007, 231 s.

Meziváleční dění kolem Klajpedy výstižně odráží procesy, které hýbaly celou meziválečnou Evropou. Město bylo modelovou ukázkou úskalí versaillského poválečného uspořádání – mělo se stát vzorem demokratického autonomního systému, schopného řešit národnostní, sociální a kulturní problémy tehdejší Evropy. Situace se však vyvinula jinak, protože demokratické uspořádání využili pro své účely nacisté. Reálný vývoj událostí tedy zase slouží příkladem složitosti a nepředvídatelnosti meziválečných politických procesů a způsob, jakým se tehdejší Litva snažila „problém Klajpedy“ řešit, je relevantní i v kontextu dnešní Evropy.

Piotr Łossowski je autorem mnoha knih zabývajících se zahraniční politikou Polska v meziválečném období a dějinami Pobaltí a jeho vztahů s Polskem. Tentokrát si jako svůj cíl vytyčil podat novou syntézu dějin Klajpedy v letech 1918–1939, přičemž díky znalosti jazyků mohl čerpat z litevských, polských, anglických, německých a francouzských zdrojů. Téma své knihy pojal chronologicky, každá kapitola zahrnuje vybrané specifické období. První kapitola krátce shrnuje dějiny města před koncem první světové války a zkoumá specifickou historii oblasti, která se lišila od Litvy kulturně, nábožensky a etnicky. Připomíná význam, jež měla tzv. Malá Litva (jejíž součástí Klajpeda byla) pro litevské národní obrození, stejně jako strategický význam města po první světové válce. Autor podrobně popisuje historické události, které vedly k připojení oblasti k Litvě, jejich kořeny, vývoj i důsledky.